

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України
Лодзинський університет
Шуменський університет
імені Єпископа Костянтина Преславського

СВІТ МОВИ – СВІТ У МОВІ

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної наукової конференції

24–25 жовтня 2019 р.

Київ – 2019

УДК 811
ББК 81.2

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету
іноземної філології Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова (протокол № 2 від 26 вересня 2019 р.)*

Світ мови – світ у мові: матеріали V Міжнародної наукової конференції (м. Київ, 24–25 жовтня 2019 р.; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова): тези доповідей / уклад. Т. В. Слива; за заг. ред. Ю. В. Кравцової. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. – 233 с.

ISBN 978-966-931-192-4

Збірник містить тези доповідей лінгвістів України, Білорусі, Болгарії, Грузії, Китаю, Польщі, Хорватії, в яких розглядаються проблеми історичного розвитку мови, взаємозв'язку мови та мислення, мови як феномену етнокультури, її ролі у міжкультурній комунікації, мовної семантики, лексико-граматичних інновацій, функціонування мовних засобів у художньому та масмедійному дискурсах, сутності мовної особистості, прикладні аспекти вивчення мови.

Призначено для лінгвістів – учених, викладачів, студентів.

ISBN 978-966-931-192-4

© Автори статей, 2019

© Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019

укр. *добрин*а “хороша якість [4, с. 41]. Пор., ще генетичні деривати: псл. корінь **dobrodějъ* реконструйований для таких форм, як ст.-сл. *добродѣи* “людина, яка робить добре”, укр. *добродій* “благодійник, добродій”; псл. корінь. **dobrostь* – для ст.-сл. *добрость* “доброта, добродієність”, ц.-сл. *добрость* “добродієність”, укр. *добрість* “доброта”; псл. корінь **dobrota* – для ст.-сл. *доброта* “добродієність, доброта”, “красота”, ц.-сл. *доброта* “красота”, “добре ставлення”, рос. *доброта* “чуйність, співчуття до благополуччя інших людей; дружнє ставлення до людей”, укр. *доброта* “все добре, хороші якості, добродієність” [4, с. 43–44]; псл. корінь **dobrotъь(ъ)* – для ц.-сл. *добротъьни* (прикметник від *доброта*), рос. *добротный* “міцний, добродієсний”, укр. *добротний* “міцний, твердий, надійний” [4, с. 44]; псл. корінь **dobryni* – для ц.-сл. *добрыни* у значенні “добродієність, блаженство”, рос. *добрыня* “добра людина; прямий, простакуватий, нехитрий” [4, с. 46].

Наведені етимологічні версії походження лексем *добро* і *добрий* відображають уявлення індоєвропейців і праслов’ян, а згодом і українців про ці поняття, які склалися в їхній свідомості поступово і були пов’язані спершу з необхідністю отримання матеріального добра у вигляді досягнутого вчасно гарного врожаю (про що свідчать першозначення псл. **dobrъ(ъ)* “пора, час”, “відповідний, підходящий, корисний”), які згодом набули морально-етичного і духовного змісту і стосувалися вже внутрішнього ставлення людини до цих понять.

Література:

1. *Етимологічний словник української мови*: у 7 т. Ред.-упоряд. О. С. Мельничук. Т. 2. К.: Наукова думка, 1985. 570 с.
2. Левицький В. В. *Етимологический словарь германских языков*: в 2 т. Т. 1. Винница: Нова Книга, 2010. 616 с.
3. *Славянские древности. Этнолингвистический словарь*: в 5 т. Под ред. Н. И. Толстого. Т. 2. М., 2004. 680 с.
4. *Етимологический словарь славянских языков (праславянский лексический фонд)*. Под ред. О. Н. Трубачева. Вып. 5. М.: Наука, 1978. 232 с.

С. Б. Столбешька
Біла Церква, Україна

ПРОБЛЕМАТИКА ВИКЛАДАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ МОВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасних умовах глобалізації ринку праці існує велика академічна та професійна мобільність студентів, викладачів і фахівців.

Україна прагне стати частиною Європейського простору вищої освіти. Тому викладання мов мусить бути адекватним моделі, яка відповідає соціальним вимогам та враховує потреби сучасного ринку праці.

Що ж означає вивчати іноземну мову “зі спеціальною метою”? Вперше цей термін почали вживати стосовно англійської мови. Професійно орієнтоване вивчення англійської мови (*English for special purposes*) і нині посідає значне місце у навчанні англійській мові, як іноземній.

Стосовно французької мови це поняття вперше з'явилося в 1960-х рр. минулого століття і мало назву “*langue de spécialité*”: французька для медиків, для геологів тощо. З'явилася відповідна література: наприклад, “*Voix et images de la médecine*” або “*Vocabulaire des sciences de la terre*”. Цей підхід відповідав запитам студентів, які мали певні професійні потреби, але не бажали проходити загального курсу французької мови.

На початку 1970-х рр. відкрилися нові перспективи й з'явився новий напрям у вивченні французької мови, який тоді назвали “*le français fonctionnel*”. Мета залишилася тією ж – відповідати особливим потребам обмеженої аудиторії, але глобальний підхід змінився: перейшли від такого специфічного напрямку у процесі навчання, як вивчення функціональної французької мови, до функціонального вивчення французької мови. Такий підхід розглядає мову як механізм для виконання різних функцій, діє у будь-якій галузі, включає загальний курс французької мови й характеризується переважною зосередженістю на роботі для конкретної аудиторії.

Сучасною тенденцією, яка з'явилася після медичного, економічного та технологічного напрямку, є “*français des affaires*”. Ділова французька мова нині найбільше відповідає практичним очікуванням. Викладання мови з конкретними цілями поєднується з культурним аспектом. Метою є розвиток здатності студентів ефективно користуватися французькою мовою для здійснення майбутньої професійної діяльності, самостійно поповнювати свої знання і вдосконалювати культуру власного спілкування.

Та чи мають різні галузі певні особливості з точки зору лінгвістики? Відомі вчені-дидактики стверджують, що правила та використання французької мови змінюються залежно від спеціальності. Існують синтаксичні конструкції, які переважають в одній галузі, риторичні форми, які переважають в синтаксичних конструкціях іншої галузі. Однак існує думка, що єдині суто лінгвістичні характеристики, які різняться від однієї галузі до іншої (і тим самим відрізняють одну від іншої), є лексичними.

Очевидно, що в кожній зі сфер діяльності суспільства є специфічна лексика. Та якби вивчення “французької спеціалізованої

мови" (не суттєво якої спеціальності) обмежувалося вивченням та засвоєнням відповідного словника, то мовні потреби студентів регулювались би маленькими словничками, або спеціалізованими довідниками, до яких користувач міг би звертатися у разі потреби. Але не можливо досягти ефективного усного взаєморозуміння ні за допомогою словника, ні за допомогою довідника.

Педагогічна підготовка (тобто така, що передбачає навчання) студента для розуміння французької спеціалізованої мови та для досягнення комунікативної компетентності вимагає використання адекватних засобів. Адже студенти, маючи намір отримати знання, не завжди бажають вчитися. Це ставить викладачів перед значним парадоксом. Знання – це мета, якої студенти хочуть досягти негайно. Але в більшості навчальних ситуацій знання приходять пізніше, оскільки навчання – це комплексний процес, іноді нудний і такий, що потребує більш чи менш тривалого часу. Засвоєння загальнокультурних знань, досягнення комунікативної компетентності як здатності здійснювати мовну діяльність іноземною мовою – складний, довготривалий та трудомісткий процес, успіх якого залежить від багатьох факторів. Головне завдання при цьому полягає в розвитку комунікативних умінь і навичок, взаємодія яких забезпечує функціонування основних видів мовленнєвої діяльності.

Позитивні зміни у відносинах між Україною та іншими країнами світу відкривають реальні можливості для активних та плідних економічних, науково-технічних та особистих контактів, що передбачають наявність спільної мови-посередника. Нині українські виробники нової аграрної продукції дедалі більше виходять на європейські ринки. Саме тому зростає можливість потенційного працевлаштування перекладачем, що спеціалізується на аграрній термінології. Сьогодні це дуже актуально, тому що, як свідчать наші дослідження, переважна більшість спеціалістів, котрі постійно працюють або яких запрошують на певний період для забезпечення спеціального перекладу, відчувають значні труднощі.

Вітчизняна вища школа протягом тривалого часу стабільно готувала лише фахівців з іноземної мови, які можуть працювати вчителями та викладачами в загальноосвітніх школах та вищих навчальних закладах I, II та III, IV рівнів акредитації, здатних здійснювати загальний письмовий та усний переклад. Однак ці фахівці відчували значні труднощі, пов'язані зі спеціальним перекладом.

Тому вищі аграрні заклади освіти, реагуючи на нові соціальні виклики, намагаються розв'язувати проблему кваліфікованого перекладу шляхом створення лінгвістичних факультетів, випускники яких мають бути здатними здійснювати усні та письмові переклади у галузі сільського господарства.

Пропонується такий курс навчання, який сприятиме розвитку необхідних для роботи за професією компетенцій й гарантує автономне, багатоцільове та перманентне навчання, здатне адаптуватися до глобалізованого та постійно мінливого ринку праці. Це стимулює до суб'єктивного бажання вивчати французьку мову, з одного боку, для використання у своїй майбутній професійній діяльності, а з іншого – для загального комунікативного використання.

Слід також пам'ятати, що не мова є спеціалізованою, а її специфічне використання в рамках спеціалізованого спілкування. Фахівці говорять нею у певних обставинах їхнього життя, виголошують спеціалізовані промови тощо. А вживання у дискурсах “підмов”, які іноді називають “технолектами”, дозволяє уникнути будь-якої категоризації мови.

Отже, викладач, який здійснює професійне навчання, повинен враховувати нові соціально-економічні умови та вимоги ринку перекладацьких послуг й забезпечити студента такими знаннями, які допоможуть йому працювати, знаходити правильні рішення в незвичних для нього умовах, стануть запорукою його успішної фахової діяльності.

Література:

1. Gérard de Vecchi, Nicole Carmona-Magnaldi. *Pédagogies pour demain: Faire construire des savoirs*. Paris: Hachette Éducation, 1996. 263 p.
2. Niquet Gilberte. *Didactiques: Enseigner le français, pour qui? Comment?* Paris: Hachette - Livre, 1991, 224 pages.
3. Pendanx Michèle. *Les activités d'apprentissage en classe de langue*. Paris: Hachette-Livre, 1998. 192 p.
4. Porcher Louis. *Le français langue étrangère*. Paris: Hachette-Livre, 1995. 105 p.

Т. Ю. Толчесва
Київ, Україна

ІСГ ІННОВАЦІЙ ЗІ СФЕРИ “ЕКОНОМІКА” В АНГЛОМОВНОМУ МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Сучасна неологія (С. Я. Єрмоленко) продовжує обговорювати питання, пов'язані з позамовними факторами творення нових слів у мовах та джерел їхньої фіксації, головним із яких є масмедійний дискурс (О. С. Макарова), який, за словами О. С. Макарової, “найбільш швидко реагує на суспільні процеси сьогодення під

<i>Сіроштан Т. В.</i> АБСТРАКТНА ЛЕКСИКА В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ XIX СТ. (на матеріалі словника П. Білецького-Носенка).....	171
<i>Слива Т. В.</i> СПЕЦИФИКА СЕМНЫХ ВЗАИМОДЕЙСТВИЙ ЧЛЕНОВ АССОЦИАТИВНО-СЕМАНТИЧЕСКИХ ГРУПП.....	174
<i>Смирнов И.</i> ГРАММАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННОГО КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА.....	177
<i>Снізко Н. В.</i> ОНОВЛЕНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕКСИКОН У СУЧАСНІЙ ТЛУМАЧНІЙ ЛЕКСИКОГРАФІЇ.....	180
<i>Стась Т. В.</i> НАИМЕНОВАНИЯ СЕНОКОСНЫХ И ПАХОТНЫХ УГОДИЙ, СВЯЗАННЫЕ С ВЫКОРЧЕВЫВАНИЕМ ПНЕЙ И КУСТАРНИКА (по материалам памятников письменности Северо-Западной Руси XIV–XVI вв.).....	183
<i>Стаценко О. М.</i> ВИТОКИ КОГНІТИВІЗМУ У ДАВНІХ МОВНИХ ТРАДИЦІЯХ.....	186
<i>Стефанова Н. О.</i> ІНДОСВРОПЕЙСЬКІ ТА ПРАСЛОВ'ЯНСЬКІ ДЖЕРЕЛА ЛЕКСЕМ ДОБРО І ДОБРИЙ.....	189
<i>Столбецька С. Б.</i> ПРОБЛЕМАТИКА ВИКЛАДАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ МОВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	191
<i>Толчешва Т. Ю.</i> ЛСГ ІННОВАЦІЙ ЗІ СФЕРИ “ЕКОНОМІКА” В АНГЛОМОВНОМУ МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ.....	194
<i>Фінів В. М.</i> ПОВТОР ЛЕКСЕМ У ВИРАЖЕННІ КОМУНІКАТИВНИХ ЗБОЇВ І КОМУНІКАТИВНИХ НЕВДАЧ (на матеріалі сучасної української малої прози).....	197